

Відгук

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Хоменка Павла Віталійовича на дисертаційну роботу
Марамухи Наталії Петрівни на тему: «Формування компетентностей з надання
долікарської медичної допомоги у майбутніх бакалаврів фізичної культури і
спорту», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011
«Освітні, педагогічні науки»

1. Актуальність дослідження

У сучасному суспільстві важливим завданням є забезпечення безпеки всіх суб'єктів сфери фізичної культури і спорту.

Виконання професійних обов'язків працівниками сфери фізичної культури і спорту, незалежно від їхньої посади чи місця роботи, супроводжується підвищеним ризиком виникнення невідкладних станів у спортсменів, клієнтів фізкультурно-оздоровчих послуг чи здобувачів освіти різного рівня.

У діючому державному стандарті підготовки бакалаврів за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» була передбачена необхідність підготовки до надання долікарської медичної допомоги, що стало частиною професійних компетентностей і програмних результатів навчання. Однак, після впровадження цього стандарту в освітньому процесі виникли труднощі, зокрема через специфіку контингенту майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, а також через брак матеріального, методичного й дидактичного забезпечення.

Дисертаційне дослідження Марамухи Наталії Петрівни присвячене вирішенню актуальної проблеми сучасної освіти – формуванню компетентностей у сфері надання долікарської медичної допомоги, які є ключовими для фахівців фізичної культури і спорту.

Запропонована тематика є актуальною, оскільки державний стандарт освіти закріплює вміння надавати долікарську допомогу як важливий результат професійної підготовки. Водночас, як відзначає авторка, у вітчизняній освітній практиці відсутні системні підходи до підготовки майбутніх фахівців у цьому напрямі. Вирішення цієї проблеми вимагає

розробки ефективних педагогічних підходів, які адаптуються до реалій фізичної культури і спорту.

2. Наукова новизна та значущість дослідження

Дисертація Марамухи Н. П. вирізняється високим рівнем новизни, адже вперше обґрунтовано педагогічні умови формування компетентностей із надання долікарської допомоги у майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту; розроблено та апробовано структурно-логічну схему освітнього процесу, яка базується на інтеграції теоретичних, практичних та прикладних компонентів навчання.

Наукова значущість роботи полягає у використанні сучасних концепцій, зокрема, соціально-когнітивної теорії А. Бандури, теорії формування рухових навичок М. Бернштейна та концепції довіреної професійної активності (Entrustable Professional Activities). Запропоновані підходи демонструють ефективність у підготовці студентів до надання допомоги у невідкладних ситуаціях, типових для спортивної або фізкультурної діяльності.

3. Структура та зміст роботи

Дисертація має логічну та чітку структуру, яка складається з вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У роботі гармонійно поєднані теоретичний аналіз, розробка методичного забезпечення та експериментальна перевірка його ефективності.

У вступі авторка переконливо обґрунтувала вибір теми, її актуальність і наукову новизну. Мета, завдання, об'єкт, предмет, методологія та обрані методи дослідження взаємопов'язані й добре обґрунтовані.

Перший розділ присвячено аналізу професійних обов'язків бакалавра фізичної культури і спорту та вимог до його підготовки. Авторка визначає основні суперечності у процесі формування компетентностей із надання долікарської допомоги та розкриває перспективні підходи до їх подолання.

У цьому розділі авторка підкреслює, що долікарська медична допомога включає невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на збереження життя людини в екстрених ситуаціях, зменшення впливу таких станів на її здоров'я. Ці дії здійснюються на місці події працівниками відповідно до їхніх службових обов'язків.

Водночас зазначається, що, хоча здатність надавати долікарську допомогу у критичних ситуаціях є одним із цільових показників підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту, проблема формування таких компетентностей ще недостатньо вивчена.

З'ясовано, що чинні освітні програми за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» часто не враховують у повному обсязі специфіку небезпечних ситуацій у різних видах спорту або формах рухової активності.

Авторка переконливо доводить, що підвищити якість освітнього процесу може використання досвіду курсів із надання першої допомоги для осіб без спеціальної медичної підготовки.

У другому розділі обґрунтовано, що теоретичну базу для формулювання цих умов закладають: соціально-когнітивна теорія А. Бандури; теоретичні положення про формування рухової навички (М. Бернштейн); компетентнісний і кредитно-модульний підходи до формування змісту освітнього процесу в закладах вищої освіти; концепція довіреної професійної діяльності (ЕРА).

Показано, що формування компетентностей майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту з надання долікарської медичної допомоги має бути скеровано принципами: практичної орієнтованості, врахування спортивної специфіки; оптимальної структурованості; доступності методичної підтримки.

На основі названих теорій, підходів та принципів, сформульовано низку педагогічних умов, першою з яких є побудова змісту нормативної дисципліни, безпосередньо спрямованої на формування компетентностей з надання долікарської медичної допомоги, на основі затверджених порядків.

Для забезпечення створення цієї умови розроблено програму обов'язкової дисципліни, в основу змісту якої покладено порядки, затверджені наказом МОЗ України «Про затвердження порядків надання долікарської медичної допомоги особам при невідкладних станах».

Авторський задум щодо формування у майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту компетентностей з надання долікарської медичної допомоги представлений у формі структурно-логічної схеми навчального процесу. Ця

схема наочно відтворює послідовність етапів освітнього процесу, що відрізняються між собою, перш за все, освітніми завданнями.

Третій розділ присвячено опису експериментальної роботи, яка підтверджує доцільність і ефективність запропонованих авторкою педагогічних рішень.

Зокрема, у цьому розділі описано діагностичну систему, яка інтегрує критерії, показники і методики оцінювання готовності здобувачів освіти до надання долікарської медичної допомоги. Також у розділі описані особливості впровадження авторських інновацій в освітній процес експериментального закладу освіти.

У розділі докладно описано дослід, проведений для перевірки ефективності методичних інновацій. При аналізі результатів дослідження виявлено відмінності в сформованості компетентностей студентів до надання долікарської медичної допомоги в експериментальному і контрольному ЗВО.

Означене дало авторці підстави стверджувати, що впровадження запропонованих інновацій істотно вплинуло на рівень сформованості компетентностей з надання долікарської медичної допомоги в студентів експериментального закладу вищої освіти.

Відзначимо, що основний текст дисертації підтверджує, що її висновки й рекомендації базуються на достовірних наукових аргументах, а положення, винесені на захист, є новими або уточнюють попередні дослідження.

Акцентуємо також на тому, що основні результати дослідження повною мірою представлені науковій спільноті у 12 роботах: монографії, статтях і матеріалах конференцій. Результати також презентовані на науково-практичних заходах.

4. Практичне значення результатів

Практичний аспект роботи має високу цінність для закладів вищої освіти. Запропоновані методичні матеріали можуть бути використані для оновлення змісту навчальних дисциплін, зокрема, для включення в освітні програми модулів практичних дисциплін, які враховують специфіку травматизму в різних видах спорту.

Методичні матеріали також можуть бути корисними для організації тренінгів, курсів підвищення кваліфікації, орієнтованих на тренерів, інструкторів та фахівців спортивної сфери.

5. Недоліки та побажання до дисертації

Разом з тим, до змісту дисертації є декілька зауважень та побажань.

1. У роботі недостатньо уваги приділено сучасним закордонним дослідженням у сфері спортивної педагогіки та медичної допомоги.

2. Авторкою наголошено, що при розробці змісту освітнього процесу враховано специфіку підготовки для різних видів спорту, адже травматизм і ризики у них суттєво відрізняються. Утім, у тексті дисертації цьому аспекту підготовки приділено замало уваги. Допускаємо, що додаткове висвітлення цього досвіду може стати основою для низки додаткових наукових публікацій.

3. Вважаємо, що описаний освітній процес з формування у майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту компетентностей з надання долікарської медичної допомоги, не передбачає врахування індивідуальних рівнів підготовки чи попереднього досвіду студентів, що може знижувати ефективність навчання.

4. Структурно-логічна схема, запропонована авторкою, відображає послідовність теоретичного, практичного та прикладного етапів формування компетентностей. Проте у схемі бракує чіткої інтеграції між етапами та інструментів оцінювання проміжних результатів навчання, що обмежує її практичну ефективність.

5. На наш погляд, роботі притаманна деяка обмеженість методик оцінювання: використовуються стандартні методи (тести, письмові завдання, експертні оцінки виконання кейсів), проте не запропоновано інноваційних підходів, зокрема, з використанням сучасних застосунків і цифрових платформ.

Утім, підкреслюємо, що означені зауваження та побажання не знижують цінність наукових результатів, висвітлених в дисертації.

6. Оцінка дисертації та її результатів

Проведений аналіз поданої дисертації дозволяє стверджувати, що вона є завершеним науковим дослідженням, яке відповідає сучасним вимогам до

робіт такого рівня. Сформульовані авторкою положення, висновки та рекомендації базуються на глибокому аналізі теоретичних джерел і емпіричних даних. Впроваджені в експериментальному закладі освіти розробки демонструють високу ефективність, що підтверджується статистичним аналізом.

7. Висновок

Таким чином, дисертаційна робота Марамухи Наталії Петрівни відповідає всім вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Робота відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. №40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167, Постановою Кабінету Міністрів від 12.01.2022 р. №44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішень разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 р. № 341), а її авторка Марамуха Наталія Петрівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Професор кафедри
теорії й методики фізичного виховання,
адаптивної та масової фізичної культури
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
доктор педагогічних наук, професор

[Handwritten signature]

Павло ХОМЕНКО